

Kedves Órák

SZÉPIRODALMI, GAZDASÁGI ÉS ISMERETTERJESZTŐ
KÉPES HETILAP.

Megjelenik minden szombaton.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
VII. ker., Károly-körút 9. szám.
Ideintézendők az előfizetések, legezélszerűbben posta-
utalvánnyal, levelek, reklamációk stb.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
FARAGÓ SIMON.

Előfizetési árak
a regénymelléklettel együtt:
Egész évre **12 korona** Félévre **6 korona.**
Negyedévre **3 korona.**

Regény egy kötetben.
(4. közzemény.)

RÉGEN VOLT...

Irta: Beniczkyné Bajza Lenke.

— Annak örvendek. Lássá, én szeretek élni, sőt leányom végett szükségesnek tartom, hogy halálom jó soká ne következék be. Tehát hihetek szavainak?

— Feltétlenül, gróf ur, de meg kell változtatnia eddigi életmódját. Sokat mozogni, járni-kelni, ez meg fogja akadályozni a roham ismétlődését.

— És ezt önnek köszönöm, — folytatta hálás hangon, majdnem érzékenyen Edelényi, — leányára pillantva, ki feszülten hallgatta a társalgást s most egyetértő mosolygó pillantást váltott atyjával.

— Ez nagy dicséret, gróf ur, — viszonzá az ifju elpirulva. — Én megtettem midazt, ami hatalmamban állt, a többi a természet s mondjuk Isten segítségével.

— Mindegy, bárhogy nevezzük a sikert. Kegyed megmentett engem és én hálás vagyok, mit be is fogok bizonyítani.

Oly jelentőségteljes hangon ejté ki szavait, hogy Hámory megzavarodott s nem tudta, mit feleljen.

— És most Margit! zongorázz és énekelj nekünk valamit, — mondá a gróf, mint látszott, gyors változást akarva adni a társalgásnak. — Ön még nem halotta leányomat s mondhatom, nekem nagy élvezetet szerez játékával, énekével.

Margit grófnő azonnal elhagyta helyét és a zongorához ült, Hámory követte, mialatt szerényen kérdé:

— Szabad forgatnom a hangjegyeket, grófnő?

— Ismeri ön a hangjegyeket?

— Én is játszom, még pedig szenvedélylyel.

A leány arcán kétes mosoly röpült keresztül, ami megpiritá az ifju halvány bőrét.

— Ugy játsszék először ön nekünk valamit, — mondá az öreg ur, s Margit a hangjeggyel kezében állva maradt, várva az ifju feleletét.

— Ha megengedik, — viszonzá Hámory szerényen, de olyan hangon, mint aki biztos dolgában s a grófnő kezében lévő hangjegyre pillantott.

— Lohengrin, — olvasta fönnhangon. — Comtesse a klasszikus zenét kedveli?

— Fölváltva, — viszonzá az mosolyogva, de atyám előnyt ad a könnyű zenének, például a népdaloknak, természetesen, ha az szépen és érzéssel van előadva.

Hámory helyet foglalt a zongora mellett s művészién játszott néhány magyar népdalt, mire Edelényi lelkesülten „brávo“-t kiáltott, mialatt Margit tágra nyílt szemekkel bámulva ült helyén s arca rózsaszínű lett a szégyentől, érezve, hogy mily kicsinylő hangon beszélt az orvossal a zenéről.

— Ön valóságos művész, orvos úr! — kiáltott föl a gróf. Nemde, Margit? És ha nem tudnám, hogy

mily ügyes orvos, játékát hallva, nem sok bizalmam lett volna tudományába.

— Mi okból kételkednék abban, gróf úr? Hisz az orvos is csak ember, kinek szabad óráiban lehetnek kedvtelése, — kérde mosolyogva Hámory.

— De ez nemcsak kedvtelés, hanem művészet, ahogy ön játszik.

— Érdemen fölött dicsér, gróf úr. Nekem tudományomon kívül, mint orvosnak, csupán egy szenvedélyem van, a zene s azt igyekeztem, amennyire időm engedé, művelni.

— Játsszik még valamit? — rebegte Margit.

— Örömmel, grófnő. Mit kíván. Talán Lohengrin indulóját? Előbb azt láttam a kezében.

— Az Margitnak kedvencz dala.

Az ifju azonnal hozzákezdett az indulóhoz s melegséggel, valódi művészettel játszotta el.

A gróf új lelkesedésbe tört ki s midőn az orvos elhagyta a zongorát, leányához fordulva, mondá:

— Most játszál te és énekelj, ez valóban kedves est mindnyájunkra nézve, mert, mint mondja, ön is szenvedélyes zenész, orvos ur?

— A legnagyobb mértékben s vágyva-vágyom hallani Margit grófnő énekét.

A leány a zongorához ült s előbb Bachnak egyik híres fugáját játszotta el, azután énekelt, még pedig nemcsak művészien, de szokatlan melegséggel, mi maga sem tudta, honnét eredt, de érezte, hogy minden tudását latba kell vetni, hogy atyja dicséretét igazolja.

Hámory mellette maradt. Szemeik olykor találkoztak s Margit látta, hogy éneke az ifjut nemesak elragadta, de mély meghatottságot idézett nála elő és ő ugyanazt érezte s talán innét eredt azon melegség, melyet énekébe öntött.

Midőn az éneknek vége volt, gyorsan felugrott helyéről s atyjához futott, ki őt szeretettel ölelte meg és az orvoshoz fordulva, kérde:

— Nemde, Isten adománya az ilyen hang! Mennyi kedves órát köszönhetek én ennek!

— Elragadtatásom az oka, hogy bámulatomat nem tudom kellő szavakba önteni, — viszonzá Hámory, azután a hangjegyeket helyükre tette s a zongorát beakarta csukni.

— Oh, oh! — kiáltott föl a gróf. — Ily könnyen nem szabadul tőlem. Még egy pár dalocskát, orvos úr, bármily rövidet, de még hallani akarom játékát.

Hámory kérdőleg tekintett Margitra, ki beszédes szemeinek kérő pillantásával járult atyja óhajtásához s azután leült és mintegy félóráig játszott, hallgatónak nagy gyönyörűségére.

A dal eleinte vidám volt, mint a pacsirta éneke a levegőben, de lassan mélabúba ment át, panaszos fájdalomossá változva, mi könnyeket csalt az öreg gróf szemeibe, miket szégyenkezve törölt le onnét.

— Mára elég, köszönöm, — rebegé megindult hangon. Nézze, vén ember-létemre a könnyekig meg-

hatott szívhezszóló játéka. Ezt gyakran ismételni fogjuk, nemde, Margit? Végre akadt egy méltó társad s ezt ki kell használnod.

És valóban ki is használták. Estéről-estére énekeltek, zongoráztak s már nem tudták elképzelni azt az időt, midőn Hámory nem volt náluk és félve gondoltak arra, midőn elhagyja őket. Ez az idő pedig gyorsan közeledett. — Edelényi gróf már teljesen fölépült, orvosra nem volt többé szüksége s a fiatal Hámory nehéz szívvel beszélt a távozásról, mondván, hogy ő tulajdonképen szülőit jött látogatni, kiket hosszú idő óta alig látott. És a gróf nem is marasztthatta őt. Mily czímen kívánhatta volna, hogy a tehetséges ifjunak megakassza pályáját és időfecsérlésre serkentse.

Neki a fővárosba kellett menni, hogy gyakorlatot gyűjtsön és betegeket kapjon, ez volt kitűzött életcélja hivatala s ezt nem lehetett, sőt véték lett volna hátráltatni.

Az öreg gróf gyakran elmélkedett előlött leányával, kinek elmondá, mily nehezen válik meg az ifjutól, ki oly kellemes napokat szerzett neki, s mi több, életét mentette meg és ezt fényesen kívánja meghálálni neki, csak hogy még nem tudta kitalálni: hogyan, miként. De erre végre Margit megtalálta az eszmét...

Negyedik fejezet.

Ezzel az elhatározással hivatta magához egy napon a jegyzőt, kivel beszélni kívánt fia jövőjéről.

Karácsony felé járt az idő, folytonos hideg, zúmarás napok álltak be és Hámory jegyző kedvetlenül ült kocsiján, melyet bizonyos számban rendelkezésére bocsátott a község s így pénzébe nem került, de hideg és kellemetlen volt neki az utazás, azonkívül nem is szeretett, mint ő mondá, „eseresznyézni nagyurakkal”.

Edelényi grófot inkább csak látásból ismerte, mert az csak azokkal érintkezett, kik egy vagy más ügyben fölkeresték őt s a jegyző ezt sohasem tette, azért egyszerű ember létére ügyetlenül, elfogultan lépett a szobába, hol a háziur jóindulatu tekintettel fogadta s azonnal a dolog és tárgy megkezdéséhez fogott, mely miatt hivatta.

— Derék és kitünő fiáról akarok magával beszélni, jegyző ur, — kezdé, helyet mutatván neki. Üljön le és mondja el nekem, miféle tervei vannak neki a közel jövőben, mert e tekintetben ő nagyon szűkszavu, semmitsem lehet belőle kivenni.

Hámory kissé esodálkozni látszott ezen a kérdésen s tartózkodva mondá:

— Mint tudja méltóságod, ő orvos s miután elhagyta, mint asszisztens, az egyetemét, saját gyakorlatot kíván kezdeni.

— De ahhoz pénz kell! Kezdő orvos eleinte, sőt ki tudja, meddig, ráfizet praxisára. Miből tartja föl magát addig fia, míg jövedelme lesz?

— Van egy kis megtakarított pénzem s azt szívesen áldozom föl érte.

— Igaz ez? — kérde a gróf enyelegve. Ismerem a jegyzők fizetését s abból nem igen telik a megtakarításra.

— Mi nagyon szerényen éltünk mindig.

— Mindamellett fölemésztődött a fizetés, mert a szegénység nem szégyen, nekem bátran, őszintén elmondhatja helyzetét, mert én segíteni akarok fián, ki életemet mentette meg, még pedig úgy, hogy ne legyenek gondjai.

— Méltóságod nagyon kegyes.

— Kötelességem azt tenni, amit mondok, tudja, hogy vagyonos ember vagyok, fiam nincs s örülök, ha jól tehetek valakivel, azt pedig a maga fia a legnagyobb mértékben megérdemli.

— Jólesik atyai szívemnek ezt hallani.

— Tehát hallgassa meg, amit mondok. Ismeri uradalmam kiterjedését és határát s azt is tudja, hogy Töleséhez egy órányira van egy kis birtokom, csinos épületekkel bir, jövedelmező földjei vannak, Bordácsnak hívják, néhány száz hold, de jó és bőven terem. Ezt én fiának szántam.

— Méltóságos gróf!

— Igen, ennyire becsülöm életem, — folytatta nevetve, tréfás hangon Edelényi, kedvtelve simogatva ősz szakállát s vizsgálva a jegyző zavart, bámuló arcát, ki nem tudta, mit gondoljon s nem hitt füleinek.

— Ez elhatározásomba egyedül leányomnak lehetne szava, ki egyetlen örökösöm és ő örömmel osztja szándékomat, sőt ő adta az eszmét, de nem akartam erről előbb fiával beszélni, mielőtt a dolog állását magával nem tudattam.

Az öreg Hámory hallgatott.

— Semmi megjegyzése sincs arra, amit tőlem hallott? — kérde mosolyogva a gróf.

— Félek, hogy nem tudom kellően kifejezni hálaomat s azt fiamra bizom, — mondá akadozva.

— Tudassa vele még ma, amit tőlem hallott, jobban szeretem, ha másodkézből veszi elhatározásom hírét s most még csak azt teszem hozzá, hogy nagyon sajnálom, miként ő elhagy minket, valódi élvezet volt reánk nézve ittléte.

A jegyző elhagyta helyét és habozva állt a gróf előtt pár pillanatig, mintha akarna valamit mondani, de lenyelte az ajkára toluó szavakat s mély meghajlás után távozott.

Margit a mellékszoba ajtaján lépett ki, midőn atyja egyedül maradt s élénken mondá:

— Tehát megtörtént! Hámory félóra múlva már tudni fogja atyám határozatát, mert a helységben van anyjánál.

— Megtörtént, és mondhatom, nagy kő esett le szívemről. Ennek a derék fiatal embernek mi igen sokkal tartozunk s bár ajándékkal nem lehet azt leróni, most legalább megtettem, a mi viszonzásul hatalmam-ban állt.

A leány nem felelt, de vonásai mutatták, hogy osztja atyja nézetét.

Hámory jegyző a legnagyobb felindulásban ült kocsiján és érkezett haza, hol nejét, fiát együtt találta, kik találgatták, miért hívatta Edelényi gróf a jegyzőt, kivel eddig sohasem érintkezett, sohasem volt vele dolga s ki a szobába lépven, azonnal előadta a gróf vele való beszélgetését és elhatározását, mit a jegyzőné örömtelt felkiáltással, Ákos piruló arczezal s kellemetlen meglepetéssel hallgatott.

— Ezt nem fogadhatom el, — mondá tiltakozva — sőt megszegyenülést érzek fölötte. Én csak azt tettem, ami kötelességem volt s ezért nem érdelek ily neveltségesen nagyszerű jutalmat.

— De te nemesak, hogy megmentetted a gróf életét, hanem heteket vesztettél időből a kastélyban léttel.

(Folytatása következik.)

Dalok.

I.

*A lét minden rejtelve most
Maradhat tőlem békén...
Oh, tudni én azt akarom,
Mi rejlik szived mélyén!*

*Mikor e titkot megtudom:
Közeld, közeld a nagy nap
S akkor legboldogabb leszek,
Vagy a legnyomorultabb!*

II.

*Lelkemből elszálltak
A rémek;
Vigan csattog benne
Új ének.
Még a régi nap süt
Az égen!
De lelkem is fürdik
Fényében.*

*Akárhogy süttél
Egykoron,
Sohse virradt meg a
Hajnalom!
Éj borított, örök
Éjszaka,
És az éjnek nem volt
Csillaga.*

*De most, ha az éjjel
Rám szakad,
Lelkemből jő meg a
Virradat,
Ahol ragyog egyre,
Végtelen,
Mindenható örök
Szerelem!*

Varsányi Gyula.

PÁRBAJ.

(Humoreszk.)

Írta: G. Diószeghy Mór.

— Ha úgy kívánod, feleség, én egész nyíltan és őszintén elmondhatom ezt a históriát is. Én reám már éppen semmi hatással sem lesz, de, hogy te nem állod ki minden emóció nélkül, azt gondolom, mert hiszen te asszony vagy. Jó, jó, hát lássuk.

— Szerelmes voltam . . .

— No úgy-e mondtam? Már a legelső mondatnál felállasz innen mellőlem, az ajkadat felbiggyeszted, gúnyosan felkaczagsz. Nem? Jó, jó. Hát lássuk. Mondom:

— Szerelmes voltam és viszontszeretettém . . .

— No, így nehezen jutunk a végére. Most már

agarász-versenyen elüti az első díjat a leghíresebb Józsa Gyuri-féle agár elül. Aki nem hiszi, nézzen én reám és lássa az én tüneményes soványságomat. De hát, feleség, abban az időben 75 kilo voltam az enyedi két cipőn és jóval több a hazai kosztón; azután a fejemen is haj volt, lágy, selymes, göndör haj és nem holdvilág. Ugy-e, így volt? Akkor is, mikor téged megismertelek. Kezddetem a históriát?

. . . Szerelmes voltam a Rózába. Olyan sokszor mondtam én ezt már neked és mégis . . . (Szegény kis macska, hogy megrugtad megint, pedig most még a ruháddal sem játszott). Ő is szeretett engem, mert hát mikor Enyeden voltam is, mindig leveleztünk egymással. Volt egy szekérkasra való levelem tőle és sokszor kívántam, hogy báresak minden tizedik levél átváltozna egy ötforintos bankóvá, mert hát szerelmes voltam

ugyan állandóan és erősen, de hát éhes is voltam állandóan és sokszor még erősebben. Gondolhatod, hogy ily állapotban milyen hő vágyakkal vártam a nagy szünidőt, amikor két egész hónapig a kosztból is, a szerelemből is, bőven kijárt.

A harmadik évet gyűrtem le és hazamentem. Hihetőleg előbb ebédeltem, vagy vacsorátam, szóval ettem, de azután több mint bizonyos, hogy Rózához mentem.

Benyitottam dobogó szívvvel (így szokták úgy-e mondani a novellákban) és ott találtam egy katonát. Érti? Egy hadnagy urat, egy szép, fess, fiatal hadnagy urat. Reitner, Kreitner vagy

Leitner, valahogy ilyenforma néven mondotta magát. (Ugy látszik, hogy Rózába más is szerelmes volt, nemcsak én, és ő az én távollétem alatt hihetőleg mást is szeretett, nemcsak engem.)

Nagyon megzavart a dolog, gondolhatod. Egy félénk, szelid theologus egy kardos, fiatal, erős, fess hadnaggyal szemközt. Hanem a Rózát egyáltalán nem alterálta a dolog. Különben is olyan temperamentumu hölgy volt, hogy nem igen genirozta semmi; ami a szívének feküdt, azzal minden körülmények között kirukkolt. No tudod, nem mondom el éppen olyan részletesen, de a fogadás melegségében addig a határig ment, hogy a hadnagy úr jelenléte nélkül sem mehetett volna el messzebbre. Ez meg a hadnagy urat zavarta meg. Pödrött egyet-kettőt a bajuszkáján és elesörömpölt. Én ott maradtam. Erről most már nem beszélök többet.

. . . Éjnek évadján — elmaradva egy mulató kompániától — a „Három rózsába” vetődtem. Ott találtam a hadnagy urat rengeteg sok üres üveg mellett,

Amerikába kivándorlók Hamburgban.

a kezeidet is összecsapod s a macskát, aki a ruhád fodrával gyanutlanul és vidoran játszik, felrugod és bántó szórakozással kérde:

— Ugyan ki lehet az az árva? Hová tette az akkor a szemeit?

— Kérdhetném én is tőled, hogy hát te hova tette a tiedet? De nem kérdelem, hiszen tudod te azt nagyon jól, hogy nem így mutattam én akkor. Oh, feleség, ha én azt tudtam volna, hogy idáig 44 kilóra lefogyok, a tavalyi csépléstől mostanáig ismét egy kilót, hidd el nekem, nem lett volna én belőlem soha ér-kávási kálvinista pap. Negyvennégy kiló testi súlylyal sokkal fényesebb és hasznosabb pálya nyílt volna én előttem. Már ma első jockey-ja lehetnék Péchy Andor urnak, tizenkétezer forint évi fizetéssel, meg még sok minden egyébbel. Husz darab kongruás papnak van ennyi. De hát ki gondolta volna, hogy éppen ilyen iszonyu soványító kúra legyen egy negyedrangú parókhia?! Ha tőlem kérne tanácsot egy túlhizott, zsírosszívű bankár, sohasem küldeném Marienbadba! Menjen csak néhány esztendőre Monóba papnak, vagy Kraszna-Czegénybe, vagy Paczalusra levitanak: lesoványodik ott úgy, hogy a nyári

egyedül módfelett elkeseredve. Én is túlon-túl módfelett elkeseredett állapotban voltam, szóval mind a ketten be voltunk rugva. Ez magyarázza meg, hogy egész nyugodtan oda ültem mellé. Szó nélkül töltött a poharamba, a magáéba is. Ittunk. Azután akadozó hangon beszélni kezdett:

— Egyikünknek meg kell halni, holnap!

Feleltem vissza, alig forduló nyelvel:

— Meg.

Ismét töltött. Ittunk. Fenéig a poharat. Ismét szólott:

— A szived közepébe lövök. Oda, hogy ne szeress többet.

— Én... én a két karodat zúzom szét, hogy ne ölelj többet.

Megint ittunk. Azután...

Egyébre nem emlékszem, csak annyit tudok, hogy egyszer felébredtem — egy billiárdasztal alatt. A hadnagy úr is ott horkolt mellettem.

— No megállj, vitéz úr. Most már megmutatom, hogy a viadalban te maradsz alul.

Csendesen kimásztam a billiárdasztal alul, felmásztam a tetejére, s ott aludtam tovább. A hadnagy úr ott horkolt alatta tovább.

Télen.

Hallgat most a berek,
Nem zavarja csendjét
Dalával a madár,
Zörgő lombok között
Fagyos sóhajrással
A téli szél, ha jár.

Oly bús, oly bús minden,
Oly néma, oly sivár,
Miként a sírhalom,
Mely roskadozva áll.
Mint elhamvadt lelkem,
Utolsó lángjának
Végső lobbanása,
Olyan a téli nap,
Bágyadt sugarának
Megtört mosolygása.

Magasztos esend honol
A tarlott táj felett,
Magasztosabb talán,
Mint milyen lehetett
A nagy teremtésnek
Derengő hajnalán:

Oly nagyon fáj nekem,
Ha széttekint szemem
A tarlott tájakon,
Hej, mert a fájdalom
Roncsolt szívem felett,
Borong s emlékeztet
Égő sebeimre,
Sárgó sebeimre,
Emlékeztet reád,
Összetört szívemnek
Gyöttrő óriása,
Csalódott szerelem!

Molnár János.

Késlett boldogság.

(Rajz a népeletből.)

Írta: Tótsoóki Soóky István.

Mondtam már, hogy menj tőlem, — ismétlé Nyerges Lázár egyhetes feleségének. — Hiába minden bizelgésed. Nem szeret-telek eddig sem; nem is foglak szeretni soha!

Ilyen szavakat kell hallania a gazdag familiából való Hajagos Kis Terának, aki addig válogatott a gazdag kérékben, hogy utóljára is a tönk szélén álló Nyerges-familiába keveredett.

— Úgy hát nem szeret! — vágja vissza gúnyosan haragtól kipirult arezczal a fiatal menyecske; — akkor miért vett el feleségül?

Majd megtudod máskor, — viszonzá szomorúan Nyerges Lázár, — de annyit mondhatok, ha még egyszer legény lehetnék, ha olyan szegény lennék is, mint akár a templom egere, s nem

Kivándorló magyar nő.

csak az én szülőimnek, testvéreimnek, de az egész világnak szerencséje a házasságomtól függne: akkor sem venném feleségül azt, akit nem szeretek, ha mindjárt Dárius király volna is az apja.

Azzal Nyerges Lázár bement a vendégszobába, kinyitotta az ablakot és kihajolva rajta, nézegetett messze a gazdag kérékből alkotott, keresztekkel diszitett szántóföldekre.

Eszébe jutott az esperes úr mult vasárnapi prédikálása, melyben a tiszteletes úr oly világosan kimondta, hogy a boldogtalan házasságok okát leggyakrabban az érdekből kötött frigyekben kell keresni. Midőn a vagyontalan vagy még látszólag gazdag, de már valójában elpangrotírozott familia, fiuk boldogsága árán úgy menekül a szegénytől, hogy szive sugallatának ellenére, gazdag leányt vétetnek el vele, hogy így a dús hozomány által elpalástolják az emberek előtt gyarlóságukat, szegénységüket.

Érezte azt Nyerges Lázár előre, hogy az ő sorsa is az, de hát azt hitte, majd hozzátörődik.

Azt gondolta, ha fáj is a szive, azt nem látja senki; de hogy az ő biróviselt familiája szegény zsöllér módjára éljen, vagy

az ő szépséges testvére, Ricza, azért ne tudjon férjhezmenni, mert ő nem könyörült meg rajta, azt nem tudná túlélni.

Azonban a szívnek nem lehet parancsolni, de azt későn tudta meg Nyerges Lázár.

Még ő csak egy hét sem mult el házasságuk napja óta és máris ily dolgok mennek végbe a mindenki által irigyelt, gazdag Hajagos Kis János portáján.

Szegény csalódott menyecske. A rátartós, szép Hajagos Kis Tera ott sirdogál az udvari szobában. Képzletben elvonulnak előtte kikoszorózott kéri s irtózik a gondolattól, hogy hátha azok is csalódtak.

Míg ő így átjárja keserűségtől eltelve, volt kériinek ott-honát, s belefáradt képzelete álomra hívja, azalatt Nyerges Lázár előveszi a fészert alul a szekereket, befogja az ökröket és feléje se nézve az udvari ablaknak „Virág, haj” kiáltással hagyja el a házat.

Hajagos Kis Tera meg visszaálmódja leánykori boldogságát.

* * *

Távol kívül a határon, ott, ahol az országot kanyarodik, ott legel pár szép szarvas jószág a hús árokparton.

Nem messze a második tábla földön áll a szekér, melynek rudja a földre helyezett járomra támaszkodik.

Egy ember áll a szekéren, háromágu vasvilla van a kezében s szedi egy másik ember által fel-felnyujtott kövér kévét és rendezi, hol az egyik, hol a másik oldalára a szekérnek, a nélkül, hogy egy árva szót is szólna. A másik ember, akin meglátszik, hogy egész életét az Isten szabad ege alatt tölti, szintén hangtalan.

Napbarnította arcát érdekessé teszi a két oldalt kiálló pofacsont, a hosszú szempillákkal védett, erősen kidülledt szemek, a tömött bajusz, mely alul egészséges fogak kandikálnak elő. Hosszu zsiros haja gyűrűkben lóg le a vállára. Lábán a saját maga készítette saru. Úgy látszik, ő sem barátja a beszédnek, mert még alig váltottak néhány szót, s máris megtelt a szekér.

— Hallja kigyelmed, — szólal meg a szekér tetején levő, — vezesse csak ide az ökröket. Befogunk s elmegyek haza.

Mig emez elment az ökrökért, ő addig beleszurja a villát a keresztékbe, hogy le ne rázódjanak s aztán elhelyezkedett a szekér elején.

Majd megfordul és néz, néz a torony irányában, honnan oly tiszta, csengő hangokat hoz a csendes esti szellő.

Estebédimára szól a kis falu harangja. Leveszi kalapját s imádkozik... Hogy elvégezte, akkorra már az ökrök nyakában a járom.

— Na, fizessen mindezt kigyelmednek a jószágos Isten — azzal jó éjszakát kívánnak egymásnak és „haj, Bimbó!” kiáltásra a két ökr lassú lépéssel megindul az országút irányában.

Vödrös Mátyás, a határszéli csősz, mert hisz az volt a rakodni segítő, lekasztotta a földbe szűrt, hegyes vasvégű botjáról a szűrt, nyakába csapta s azzal megindult, hogy még egyszer körülnézze az őrizetére bízott vetéseket. Egy darabig foglalkoztatta rövid képzeletét a délutáni tapasztalat, de miután nem lelt nyitjára az észlelt egyhanguságnak; csakhamar más tárgyra tért át...

Már a nap is leáldozott.

A tikasztó hőséget gyenge, hűs idő váltotta föl.

Lassan a csillagok kezdtek tünedezni. A vacsoracsillag meg éppen már teljes fényvel világított.

Suhogott a sárgulni kezdő kukoricza, hogy Vödrös Mátyás gázolt közte keresztül az össze-vissza futó tökindán.

Már nem sok van hátra, hogy a esőszvityillót elérje. Megtörte testét a kiállott nagy forróság. Alig várja, hogy ledülhessen a hűs puha vaczakra. Az egyenes utra akar térni; mikor szokatlan recsegés, utána nagy s tompa ütéshez hasonló hang üti meg fülét... Vödrös Mátyás, a határ csősze, megállt egy pillanatra, mintha gondolkodna, azzal balsejtelemről vezetve, megindult az országutat keresztező s a nyári hőségtől kiszáradot ér partjára.

Hát uramfia, amint odaért a keresztezéshez, látja ám, hogy Nyerges Lázár vagy elaludt, vagy elgondolkozhatott, mert csak így lehet, hogy a nem régen készült átjáró helyett a régi dobogóra került, amely beszakadott.

A szekér ökrökkel együtt a sárba beledült s Nyerges Lázár, kit a szekér esésközben a parti vén fűzfához vágott, halálnak forgatja szemeit.

Nyomban hanyat fekteti s kalapjával a dobogó alatti napmentes mélységben megmaradt békanyálas vízből merítve, locsolja dörzsöli, éleszti... míg lassan nagyot lélegzik s felnyitja szemeit:

— Teruskám te vagy? Tera lelkem. Itt elhallgatott.

Vödrös Mátyás látva, hogy nincs vesztendő idő, hamar hazarohan.

— Misi fiam, ugorj hamar a „Pajkos“-ra és amint csak tudsz, vágts be a Hajagos Kis uram portájára, mondd, ha nem jön nyomban segítség, Nyerges Lázárt három nap mulva elhantolhatják.

— Te meg, anyjuk, vedd az ezetesüveget és gyere utánam!

Mire Vödrös Mátyás meg felesége az ezet segítségével annyira magához térítették Nyerges Lázárt, hogy a parti vén fűzfának dülve, meg tudott ülni, akkorra Hajagos Kis János, Tera, a Kakas szomszéd, meg a foghúzó borbély szintén megérkeztek.

Hajagos Kis Tera mindent felejtve, sirt, zokogott s csókolta Nyerges Lázárt, kinek szinte látszott, jólesett a fiatal menyecske részvéte.

Lassan egészen magához tért.

Már fel is rakodtak a kocsira, mikor a foghúzó borbély észreveszi a sötétben, hogy az ökrök még mindig a járom alatt fetrengenek.

— Ide is jöjjenek segíteni, mert rögvest halál lősz a vége — azzal Kakas szomszéd, meg Vödrös Mátyás kiszabadítják a jószágot s lépésben elhajtattak a beteggel.

* * *

Egy hónapig nyomta Nyerges Lázár a betegágyat. Hajagos Kis Tera éjjel-nappal mellette virrasztott.

Midőn Nyerges Lázár annyira lett, hogy fölkelhetett, nyakába borult fiatal feleségének s átkarolva derekát, könyörgött, rimánkodott, bocsásson meg neki... felejtse el mindent... szeressék egymást ezután igazán.

Hajagos Kis Tera örömeiben csókkal felelt az öthetes embernek.

Igy jött létre az elkésett boldogság.

Lenke-dal.*

Ha szemedből szived-lelked
Nem ragyogna szemembe:
Ráborulna a bűbánat
Az egész életemre.
Kökényszemed ragyogása
A legtisztább szerelem,
Az én üdvöm, boldogságom,
Mennyországom, mindenem!

Ne tekints rám oly szeliden,
Tudom, mit mond a szived:
Te az enyém mindörökre,
Én meg, rózsám, a tied;
Éjszakámban csillagom vagy,
Fényes nappal a napom,
Még akkor is boldog vagyok,
Ha csak szavad halhatom!

* Zenéjét szerző Szentirmay Elemér.

Dura Máté.

NINCS TÉVEDÉS.

(Karczolat a jövő ezredéből.)

Irtta: **Csillag Máté.**

Óriási felháborodás van Z. városban, ami immár közel száz éve nem történt és már-már a mesék világába soroztatott; embervér folyott embertársának gyilkoló keze alatt: embertárs tört embertársának élete ellen.

A megöltet a torony előtti téren találták meg holtan elterülve. A szakértők megállapították, hogy az „Általános léghajó közlekedési társulat” egyik külön fuvarra bérelt léghajóján történt a gyilkosság és körülbelül 4000 méter magasságból dobták le az áldozatot. Miután azonban a kérdéses időben több mint ezer külön léghajó-fuvar volt igénybevéve, a tettest kutatni kellett a vizsgálatnak.

Az „Általános becsületességikodex” szabályai szerint egy mobil-phonograph indított körutra, mely a város minden utcáján kikiáltotta, hogy a bűnös önként jelentkezni köteles.

A mobil-phonograph úgy volt felszerelve, hogy emberi segítség nélkül tette meg körutját és tért aztán vissza rendes helyére.

A tettes nem jelentkező, a fővárosba következő távjelbeszélés ment:

„Kérek azonnal express léghajón egy gondolatolvasó detektivet.”

Jámbor Géza, rendfelügyelő.

A gondolatolvasó detektív megérkezett még ugyanazon órában. Z. város a fővárostól csak 400 kilométer távolságra feküdt, egy express léghajó pedig 1000 kilométert tud befutni óránként.

A detektív a gondolatolvasás tudományával felszerelve sétált az utcákon és léghajózott a többiek között. Felszállott a közös léghajókra és az érlüktetés megfigyelése és auto-szuggeszcióján alapuló gondolatolvasás alapján még aznap talált egy embert, aki „fél”. Már nyomon volt. Közelébe férközött és gondolatilag kioivasta, hogy mitől fél és miért fél.

A megfigyeltnek kényszerítette agyát oly irányban működni, amely az ő fölvetett gondolati kérdéseire választ adott.

Rövid pár óra alatt megnevezte a hatóság előtt a tettest.

A tettes neszét vevén a bajnak, szökni akart és egy léghajón már 1600 méter magasságra sikerült felemelkednie.

A hatóság emberei a városi hivatalos távlátómérőn megállapítván egy hatalmas delejvonzóáramot löveltek a szökni akaró léghajó felé és ennek magnetikus ereje a léghajót magához vonzotta. Alig telt bele 20 perc és a bűnös hajójával együtt a hatóság kezében volt.

Még az nap újra utnak indították a mobil-phonographot, tudatni a lakossággal, hogy a tettes immár kézrekerült. A kedélyek erre megnyugodtak.

A tettest „szabad” börtönben helyezték el.

Börtön? és „szabad”?

Igen. Egy szabad, sík terület, mely a sakktabla mintájára a talajon koczkákra van osztva. Fala nincs, teteje nincs. Minden koczka egy-egy ezella. A menekülést és szökést lehetlenné teszi a „határoló villam-áram”.

A ezellák alatt egy villamáramfejlesztő működik, mely csak a ezellák határvonalait érinti. Ha ezt át akarja lépni a fogoly, bizton halálos ütést mér rá az

áram. Léghajón szöktetés is lehetetlen, mert az áram fent is így működik bizonyos magasságban.

A törvényszék tagjait kisorsolták a város idősebb, tapasztaltabbjai közül.

A vádlott — mint egy mult századbeli regényhős — elég vakmerő volt gaztettét letagadni. Ő nem tette! Ő a meggyilkolat nem is látta az nap. A gondolatolvasó detektív tévedett.

Miután e bíróságnak tévedni nem szabad és ártatlant elítélni égbekiáltó eset volna, a bíróság azonnal „foganatosította a tévedést kizáró eljárást”.

Berendelte a „gondolattolmácsot” a tárgyaláshoz. Ez szuggerálta a vádlottnak, hogy gondolatban írja le mindazt, amit a gyilkosság napján tett, beszélt.

A vádlott — minden ellenkezése dacára — elaludott és az elébe tett gondolatirógép hűen adta vissza rákényszerített gondolatait.

Végig gondolat irt mindent. Hogy csalta el az áldozatot léghajójára, mint döfte belé kését, mint dobta le a magasból és tette ezt mind csak azért, hogy a meggyilkoltnak özvegygyé lett feleségét majd ő vehesse el. (Hja, a szerelem az örök üdvösség és kárhozat magja marad örökké).

A gondolatiró tolmácsnak nem maradt más dolga, mint fölolvasni a gondolatiró-gép által írottakat.

Nincs tévedés! Csak bizonyosság. Az ítélet úgy hangzott, hogy agyjavító-intézetbe küldték. (Ott lassankint elpárologtatják a rossz, gonosz eszmékkel telített agyát és új, csak nemes gondolatokkal telt agyat kap helyébe orvosi kezelés folytán.) Innét kiszabadulva köteles az elhalt családját hetediziglen anyagilag eltartani, de — akiért a bűnt elkövette — az özvegyet elvennie nem szabad soha!

ELHIBÁZOTT LÖVÉS.

Elbeszélés a népelethől.

Irtta: **K. Mártonffy Imre.**

(Vége.)

— Ez aztán legény a talpán, — mondá egyik parasztagzda.

— Bandi, Bandi, lám megmondtam, hogy a Julesa a te romlásod lesz! — jajveszékelt az öreg. — Légy eszedben, Bandi, hagyd a faképnél a hűtlent! Ha tudtam volna, hogy a Julesa itt lesz, még hat ökör se húzott volna idáig. Hova mégy? — kérdé aggódva, midőn látta, hogy Bandi az ajtó felé fordul.

— Néhány szót akarok szólni Julesához, — mondá a legény halkán.

— Légy eszedben, Bandi, ne csinálj bajt!

— Ne féljen egy cseppet se, tudom én, mit csinálnok!

Midőn Bandi a szobába lépett, a táncz éppen véget ért és látta, hogy Julesa egy másik legény karjában andalog. Hozzálépett. Amint a leány meglátta, megijedt egy kissé, de aztán gúnyosan nevetni kezdett.

— Te féltékeny ördög! — mondá hamiskás mosolylyal. — Mi bajod volt Kondoros Jóskaival?

Bandi nem válaszolt, hanem megfogta vaskezével a leány kézesuklóját.

— Jaj! — kiáltott fel. — Ugy szoritasz, mintha vashól volnék. Fáj, eressz el! Mit akarsz?

— Azt akartam kérdezni, akarsz-e most velem tánczolni?

A leány boszantani akarta Bandit s mosolygott.

— Nem akarok még most, — válaszolá. A következő táncot már eligértem.

— Kondorosnak? — kérde.

A leány tagadólag intett.

A legény folytatá:

— Az nem tánczol többé veled!

— De Bandi! Csak nem fogod...

— Nem kell félned, — szakítá félbe a leányt — nincs semmi baja. De olyan könnyelmű teremtés miatt, mint te, azt mondta, hogy az ujját se mozdítja meg.

— Ugyan ne tréfálj! — nevetett a leány. — Hisz azelőtt is velem tánczolt. Különbén se baj, ha ugysis van. „Gombház, ha leszakad lesz más!” Én másnak ígértem a tánczomat. Egyik olyan, mint a másik, és tánczolni mindegyik tud!

— Julesa, tudod, hogy mily jó voltam hozzád! — mondá szorongva. — Ne vigy a végletekig. Nem bírom tovább! Add nekem a legközelebbi csárdást!

— Ugy? — viszonzá gúnyosan. — Jó voltál hozzám s hetekig felém se néztél? Menj!

— Nem fog többet ez történni, ígérem. Légy jó és add nekem a legközelebbi csárdást!

— Menj! Mondtam, hogy nem kellesz! Ma mással akarok mulatni!

— Julesa, add nekem azt a csárdást! — kéré őt halotthalványan.

— Most azért se kapod meg! — mondá daczosan és hátat fordított neki.

Lassan, szó nélkül ment Bandi a kijárat felé, hol véletlenül keresztanyja állott?

— Hová, Bandi? — kérde.

— Haza! Már későre jár az idő! — viszonzá röviden.

— Várj egy órát, aztán együtt megyünk, — mondá barátságosan.

Bandi fejét csóválta, jó éjt kívánt és eltűnt a sötétségben. Megérkezett házikójához, azt se tudta, hogyan. Körülötte minden oly sivár, oly kihalt volt. Csak bensejében dúlt a vihar és egy gondolat táplálta: boszút állni Julesán azért a szóért. Most is látta maga előtt, amint nevetve rohant egyik tánczos karjából a másikéba. Fellázadt a vére és vad dühében levette a fahírból fegyverét, megtöltötte golyóval. Aztán kinyitotta az ablakot és a töltött puskát a fapárkányra illeszté. Ott az országúton, mintegy 70—80 lépésnyire házikójától, fog Julesa hazajönni. Élve nem fog megérkezni, a nyomorult, ki oly gyalázatosan eltaszította magától, ez volt az elhatározása, történnék aztán vele bármi.

Órák hosszáig várakozott, anélkül, hogy megmozdult volna.

A keleti égboltozaton világos napsugár tört magának utat a hajnali szürkületen át, midőn éles szeme sötét pontot látott közeledni. Ez ő! Erősen markolta meg a puska agyát. Mindjobban közeledett s tisztán lehetett látni, hogy ketten vannak: egy nő és egy férfi.

— Ez a szeretője, az a legény, ki őt most hazakíséri! — sziszegé féltékeny dühében és a fegyvert felkapta, hogy célozzon. Ritkán hibázott a golyója, biztos és jó lövő volt, ma is jól akart találni. Önkéntelenül fölemelte a puskát és célzott.

A két alak mind közelebb jött, a körvonalait meg lehet ismerni. A női alakra célzott, — ujját a ravaszra tette, — egy másodperc — és mintha villám cikázott volna a csendes hajnali légtelenben, — a madarak ijedten repültek fel — a golyó sivitva hasítottá át a levegőt.

— Jézus! Szent Isten! — hangzott kétségbeesetten az úton.

Most jött Bandi borzasztó tettének tudatára: gyilkos volt! Félénken, borzadva nézett körül házikójában, hol gyermekéveit töltötte s minden sarokból hangzott a panasz, mintha anyja kelt volna fel sirjából.

Fúriáktól üldözötten rohant ki a szabadba s mint örült rohant arra a helyre, hol áldozatát agyonlőtte. Erős kéz ragadta meg és fülébe dörögtek e szavak:

— Bandi, gyilkos vagy!

A keresztapjának hangja volt, azé a jó öregé, ki Julesától óvta oly gyakran. Bandi összerázkódott s a meggyilkolt fölé hajolt. Borzasztó, velőtrázó kiáltást hallatott, mint örült tépte a haját és szidta önmagát. Nem a Julesa feküdt ott halva, hanem a jó, öreg parasztgazda neje. Ártatlant gyilkolt meg! Reszkető kezekkel vizsgálta a halott testét, de a szíve nem dobogott már, a szeme nem nyílt ki többé! Ah! A golyója most is jól talált!

— Elhibázott lövés! Elhibázott lövés! — kiáltá kétségbeesett szív fájdalommal, miközben az öreg parasztgazda néma fájdalommal állt mellette.

— Bandi! Miért gyilkoltad meg a feleségemet? Miért tetted ezt? — kérde remegve.

— Elhibázott lövés! — mormolá a gyilkos halkán, letérdelve a halott mellé. Nem akartam! Nem akartam!

E pillanatban Julesa is megjelent. Hallotta a lövést és lélekszakadva jött ide.

— Az Isten szent szerelmére! Mi történt? — kiáltá.

A leány hangjára Bandi felugrott, kézen ragadta és a halotthoz vezette. E pillanatban a nap magasán tört elő a fák közül és első sugarai a halottra estek.

— Ide nézz, nyomorult teremtés, ennek te vagy az oka! — dühöngé Bandi és utálattal nézett a leányra. Te helyetted fekszik itt a jó asszony, a neked szánt golyó őt találta el. Én lőttem agyon, én vagyok a gyilkos. De a magasban lakozó Isten tudja, hogy a golyó nem neki, hanem neked volt szánva! Látod, ennyire sülyedtem te miattad, szívtelen, hűtlen teremtés! Eredj és mulass, nevéss és tánczolj, meséld el a legényeidnek, hogyan csináltál belőlem gyilkost!

Julesa arczát halotthalványság váltotta fel és hangos sikoltással rogyott össze.

— Keresztapám! — mondá Bandi az öreghez fordulva. Amit ma tettem, ezért nem bocsáthatsz meg soha — tudom. Vezekelnem kell és nyugodtan viselnem a büntetést, amit rám szabnak.

Imádkozni fogok a jó Istenhez, hogy bocsássa meg. Nem kell aggódnod, — folytatá — nem fogok megszökni. Még ma megvallom bűnömet a bíró előtt. De azt elhiheted, hogy szívem vérét áldoznám fel, ha a jó asszonynak életét visszaszerezhetném s az utolsó órámban is azt mondom, nem őt akartam találni!

Ezzel a legnagyobb gyűlölettel nézett Julesára.

— Isten veled! Isten áldjon meg! — kiáltá és gyors léptekkel haladt az úton a község háza felé!

— Légy átkozott! — hangzott a távolból.

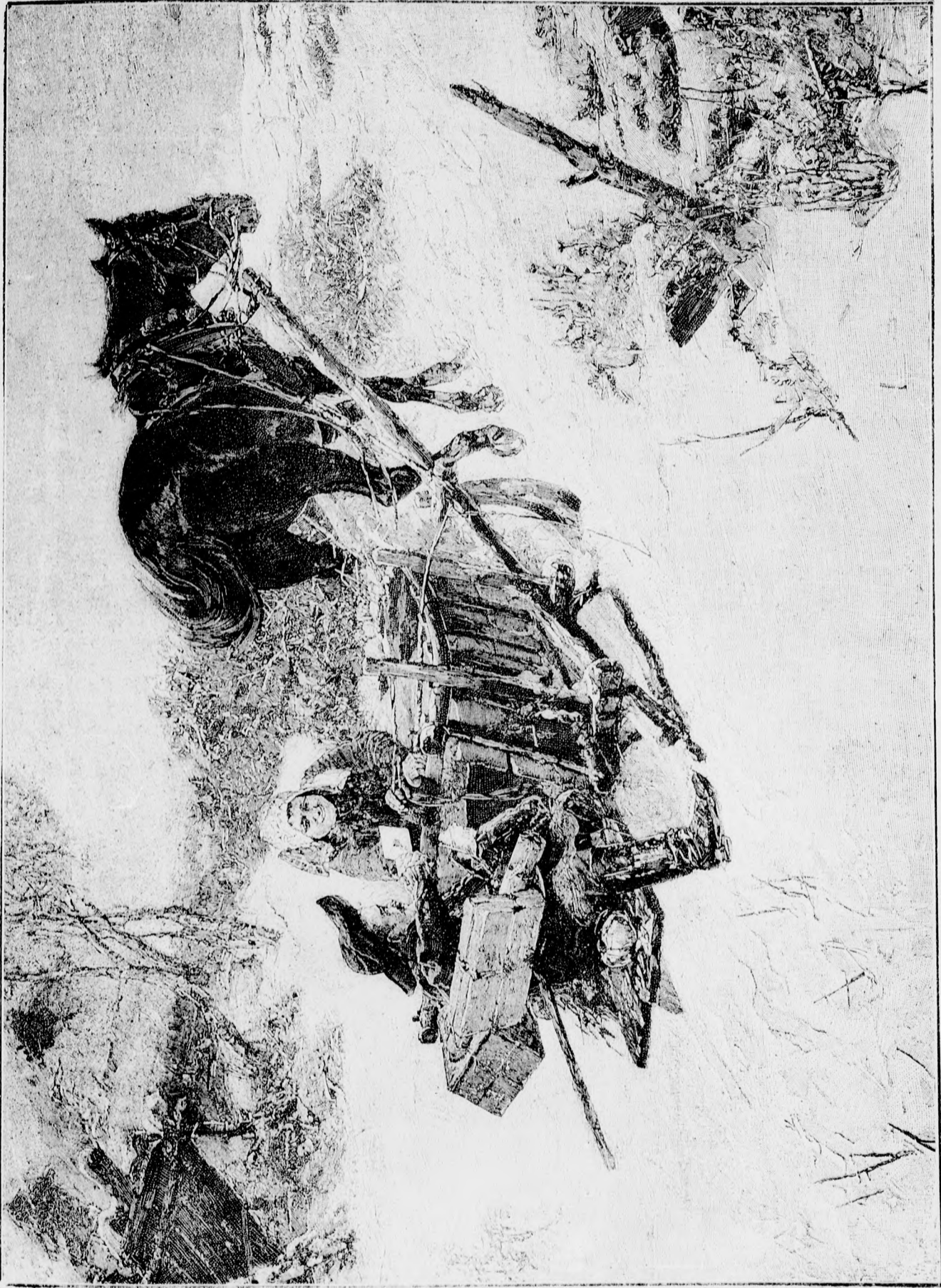
* * *

Néhány hónap múlva kimondták az ítéletet a fiatal gyilkosra. Nem tagadott semmit, úgy adta elő a dolgot, ahogy volt.

Szándékos emberölés büntette miatt halálra ítélték. Utolsó kívánsága az volt, hogy keresztapjával szeretne még egyszer beszélni.

Megengedték neki. Mindketten meg voltak hatva. Bandi könyvek közt kért bocsánatot a jó öregtől, ki e szavakat intézte hozzá:

— Halj meg nyugodtan, Bandi, a jó Isten meg

A falusi levélhordó idyllje.

fogja bocsátani meggondolatlan tettetted, éppugy, mint én megbocsátottam neked, az én átkommal ne távozz e földről! De ugy-e, Bandi, nemde igazam volt, midőn Julcsától óvtalak és figyelmeztettelek, hogy veszedelembe visz téged? Oh, hogy ezt nem láttad!

Bandi kérdőleg nézett az öregre.

A parasztgazda megértette.

— Eltűnt a faluból, — mondá. — Amint az első ijedtségen átesett, ismét vidám és jókedvű lőn a könnyelmű teremtés, de a sorsa nem volt fényesebb a tiednél. Mindenki kitért útjából, a falubeli legények és leányok utálattal fordultak el tőle. Egy napon összepakolta holmiját és eltűnt. Senkise tudja, hova, merre? Majd elveszi a méltó büntetését.

— Én megkaptam a magamét! — mondá Bandi kezét nyujtva az öregnek. Az elhibázott lövést életemmel fizetem meg!

Az árnyékvilágból.

Elbeszélés.

Írta: **K. Kovács Laura.**

Az öreg Bergfeld sárgára meszeltette új emeletes kőházát. Budán az ujlaki részen ha volt is nagyobb meg szebb ház azon a tájékon, de egy sem dicsekedhetett oly tágas belsősséggel. Hogy ne heverjen egy talpalatnyi föld sem, a derék házigazda beültette tágas udvarát gyümölcsfákkal, a kerítést és házat befuttatta szőlővel, s miután pár év alatt kívánatos árnyékot vetettek a fák, úgy gondolta, hogy jó lesz czéggért függeszteni a kapura s elmérni azt a 40—50 akó bort, ami a Rózsahegyen termett.

Lett is látogató, mihelyest pár asztalt beterített piros terítővel. Igazi urak. Pesti gavallérok jöttek a tiszta borra. Annnyira megindult az üzlet, hogy a második évben a rózsahegyí termés már nem volt elegendő.

Hozatni kellett Bicskéről, aztán az is csak úgy fogyott, mintha sashegyi lett volna. Azok a keményingelejű, ezüst kézelőgombos, kifogástalan pesti gavallérok igen jól találták magukat Bergfeld bácsi árnyas udvarában és váltig nógatták, hogy nősüljön meg, adjon tul durczás vén gazdasszonyán, akkor lesz aztán igazi jókedv Bachus kertjében.

Bergfeld füleit kellemesen csiklandozták ezek a nyájas tanácsadások, örömet vett volna fiatal feleséget a vén gazd asszony helyébe. De egy kis bibije volt a dolognak, mely datálódott még abból az időből, mikor ökemének malma állott a Dunán, s ő a garatra öntögette a gabonát. Dehát kinek is nem volna egy kis multja, ha már 60 évet meghaladott a siralom-völgyében.

Fáni néni, abban az időben, mikor még a vizimalomba főzte volt a halpaprikást, nagyon takaros menyecske volt és akik ismerték, csodálkoztak rajta, hogy a hájfejű, vöröshaju Bergfeld mellett oly szép asszony hűségesen megmarad, mikor olyan ember is akadna, nem egy, de több is, ki menten feleségül venné. Dehát az asszonyok izlése, úgy alant, mint fent, a magasrangúak osztályában igen csodálatos. Legszebb asszonyok jobbra az általános szépérzéknek meg nem felelő férfiakba szoktak belébhonyolódni.

Igy állhattak a dolgok szép Fáni asszonynyal is, mert ő bizony Vörös Mártonát nem cserélte fel senkivel. Hozzá vénült lassan s 50 éves korában a szépnék ellenkező arczu asszony lett belőle.

A sok halpaprikás árthatott gyenge piros bőrének. Akadtak aztán olyanok is, kik suttogva, de határozottan állították,

hogy Fáni néni a lelkiismeretfurdalás vénítette meg idejekorán ennyire.

És azok, kik így beszéltek, emlékeztek egy különös esetre, midőn tudniillik Budapesten hirtelenül eltűnt egy gazdag kereskedő neje, s hetek mulva a holt Duna-ágában találták meg-feloszlásnak indulva. Mielőtt a holt Dunába került volna a kereskedő neje, látták őt férjével együtt egy este csónakázni a Dunán s látták kikötni a malom előtt. Hogy azután mi történt, még a rendőrségnél sem sikerült kideríteni, mert a kereskedő felesége tanuk állítása szerint otthon volt, sőt sokkal tovább volt otthon, mint az a megvizsgált hulla vízbekerülténél meghatározott idejéhez mérve lehetséges lett volna.

Némelyek azonban azt állították, hogy Fáni és Bergfeld tették el láb alul a kereskedőnét s az ezért kapott vérdíj árából gazdagodtak meg. Hogy mennyi igazság rejlett e mende-mondában, azt mi sem deríthetjük ki, csak segítünk a gyanakodóknak gyanakodni.

Könnyű lett volna Bergfeldnek megházasodni, mert ha Budán háza van valakinek és kitalálja szalasztani száján, hogy nősülni szeretne, a házassító ügynökök és ügynöknők kivetik rá hálójukat.

Igy történt Bergfelddel is, ő nem szólt ugyan egy szót sem, elég volt neki, hogy mások emlegették a házasságát, ott termettek hymen bajtársai és kerülgették a kopaszfejű, vén molnárt, a legesábosabb színekben festve előtte egy fiatal tüzről pattant menyecskével való éles paradicsomi gyönyöreit.

Fáni asszony jóideig nem vette észre, mit súgnak-búgnak öreg gazdájánál némely vendégek. De azt tapasztalta, hogy Márton nyugtalanul tölti éjeit, hogy három-négyszer is felkél s kimegy az udvarra friss levegőt szívni.

Talán bizony a bor árt neki, azelőtt is eleget ivott ugyan, de akkor még jobban bírta, különben ha lsten ő felségének úgy tetszenek, hogy öreg szolgáját csendes gutaütéssel szólítsa ki e világból, az még nem lenne valami igen nagy baj, csak persze rendben legyen a széna, és Fáni asszony komolyan kezdte rajta törni a fejét, hogy Márton vagyonát magára irassa. Ekkor tűnt ki, hogy egyéb ok miatt nyugtalankodik az öreg koponya, s hogy jó lesz résen állni.

E naptól kezdve a gazdasszony és gazda között gyakorivá kezdett lenni a civódás. A vendégek, ha jöttek, dult arczunak és mogorvának találták a derék koreszmárost, és ez így tartott egy egész télen.

Fáni asszony rútabbul nézett ki, mint valaha és a vendégek kezdtek elmaradozni. Alig egy-két csökönyösebb ivó látogatta már a kis koresmát, mire egy napon azzal fogadta őket Bergfeld gazda, hogy, na nincs már gazdasszony... elment... itt hagyott, most már megnősülhetek.

Hova ment? Ki kérdezte volna, örültek rajta, hogy nem látják többé barátságatlan arczát.

Bergfeld kedélyes lett, fürgén serénykedett vendégei körül, s mire kitavaszkodott, visszahódította előbbeni vendégeit is.

A házassítók most már nem jártak eredménytelenül. Márton gazda annak az ajánlatát fogadta el, ki legfiatalabb, legszebb leányt ígért neki.

Megházasodott, nagy dáridóval ülte meg lakodalmát, a szőkehaju aranyos menyecske azután csakugyan paradicsommá varázsolt a mulató kertet. Jöttek is vendégek, nem kellett féltetni maradandóságukat, ha kissé meg lett volna is keresztelve a rózsahegyí vinkó. Márton gazda visszaképzelte magát fiatal legény korába, fehér mellényt, kék nadrágot varratott magának, szürke fővege mellé tollat tűzött, azt is feje bujjára tolvá viselte, a kintornázók valamennyi productumát fityörészte, szóval úgy viselkedett, mint csak egy boldog embertől telik.

A törzsvendégek között volt egy magas barna ur, aki kissé francziásan ejtette ki a magyar szót és szertelenül gesztikulált a kezeivel beszédközben. Ez a barna úr piros virágot viselt a felöltője gomblyukában és általában úgy viselkedett, mint egy czeremester.

Ugyanez az úr fődözte föl, nem ugyan a füstnélküli puskaport, hanem azt a megezáfolhatlan tényt, hogy a fiatal feleség nem vén embernek való, a fölfedezők azon sorába tartozott, kik csak plagizálnak és éppen azért nem is kapnak műveikre szabadságot, hanem azért suttymban tehetnek találmányukkal, amit akarnak.

A barna úr is így cselekedett és amint feltalálta, hogy Rózsika nem Márton úrhoz való feleség, rögtön hozzálátott az elhódításához.

Igy, míg a boldogságtól sugárzó gazda borait manipulálva a szép ifju feleség mellett nagy jóvedelmében is gyönyörködve légvárait alkotta a pineze titokteljes homályában, addig Noirell ur hozzányult a tiltott jászághoz és meg is pákoszolta. Nem azért volt francia és ezermester, hogy ne tudjon az asszonnyéppel bánni. Rózsika hajlott a szép szóra, mint annyi számtalan ő előtte és ő utána is fog még ugyanarra hajolni. Igazi korcsmárosnók módjára, ha egyet felirt a választott legény rovására, kettőt le is törült. Vidám volt, mint a legigazibb paicsirta és a vendégek nagyon jól találták magukat. Néha különösnek találta ugyan Márton ur, hogy hát mennyi pénzt halmoz erszényébe, mindig silányabbul üt ki az összeszámitáskor, mint gondolta. De hát az onnét is lehet, mert a feje kissé zavaros, igen zavaros és azon nincs is mit esodálkozni. Hatvan év, csak hatvan év marad, ha boldog is az ember, sőt néha kissé terhes is a boldogság, főleg, ha olyan nagyon fiatal, nagyon eleven és nagyon szép a boldogság tárgya. Hamar ellankadnak az ölelő karok, erőt vesz az álmom az ernyedő idegeken, s ha a szerető férj lusta, meg aluszékony, vajjon nem töri a fejét rosszban a menyecske? Márton ur kezd féltékenykedni, csak úgy széltiben, azt sem tudja, kire, mire, csak úgy gondolja, hogy bizony nem is volna esoda... Mintha csak agyarái kezdenének bujni, olyan vadasan viseli magát egy pár nap óta. Zsombes és leskelődő. Rózsika észreveszi derék férje lelki állapotát s jobban vigyáz a dolgára. Illetve óvatosabban markol az erszényből. Mert hát jaj volna, ha észrevenné a vén szörnyeteg.

— Lelkem, jó uram... szivem egyetlen kincse mi lelte magát, hogy olyan kedvetlen? — szólt enyelegve s bodros, szőke fejét odaborítja az öreg kopasz, vörös mellére. Márton ellágyul és belátja, hogy nincs oka féltékenykedni. Eltagadja, hogy valami baja lenne, újra vidám és elűti a gondot.

Egyszer aztán történik valami, amire senkisésem gondolt, még Márton gazda sem, soha. Egy délután valaki jött és Bergfeld urat kereste. Alacsony, vén anyóka volt, ráncos ábrázattal, sebhelyes homlokkal, a fiatal menyecske bevezette urához az asszonyt és ámulattal látta, hogy amint az idegen asszonyt megpillantotta, sárgára vált, mint a viasz, térdei a remegéstől összeverődtek, aztán ájultan terült el a földön.

A vén asszony nevetve fordult a menyecskéhez:

— Lássá, milyen gyáva a nyomorult, még nem is szóltam hozzá, már elvesztette az esztét.

— Hát kicsoda maga, édes asszonyom?

— Én, kedvesem, én itt ebben a házban az asszony vagyok. — felelt a vén anyóka ingerülten. — Itt minden, ami csak találta-tik, az enyém. Magát megcsallták, szép virágszál, magának nem mondták meg az igazságot, maga nem tudta, hogy Bergfeld Mártonnak van egy élettársa, akitől neki nem szabad elválni, amíg az nem akarja. Nos, kincsem! Én azt nem akarom, nem is fogom akarni és maga innét akár rögtön el is hordhatja magát, ha azt nem akarja, hogy szolgálómmá tegyem.

— Engemet? Engemet a maga szolgálójává? — sikoltott Rózsika rémülten. — No abból ugyan semmi nem lesz. És rohant az alélt emberhez, rázta, ránczigálta, hogy ébredjen s míg ott hajlódott vele a földön, szépen kiesente a telt bugyellárisát. Fiatal volt, de nem egészen járattlan az eféle dolgokban. Valószínűnek tartotta, hogy ez a vén asszony nem hiába rémitgette, azért jó eleve gondoskodott magáról.

Mire Márton gazda eszméletre tért, üres volt a ház, a vén

dégek is mind elmentek, csak Fáni ssszony ült az ablak mellett zsölyeszékben ébredésére várva. Márton felült a földön s mintha kísértetet látna, borzadálylallyal mereszti szemeit régi gazdasszonyára.

— Én vagyok, én, testestől-lelkestől, mit néz úgy, mint az új kapura. Azt hitte, ugye, hogy az én koponyámnak is elég egy koppantás, mint a Winterné koponyájának. No ne nézzen úgy rám, mintha meg akarna örülni, térjen magához, nem bántom, nem árulom el, nem kívánok egyebet, csak hogy a vagyonát irassa rám, azután jó lesz minden, miattam visszahívhatja a gyönyörű feleségét, ha a szarvakat olyan nagyon megkedvelte, nem is maradok itt a nyakadon, de a szőlő, meg a ház az enyém lesz s nekem, míg maga él, árendát fizetnek. Értette? Egy, kettő! Szedelőzködjék, menjünk valami ügyvédhez.

— De... de... hát... dadogá Márton.

— Semmi de... örüljön, hogy ennyivel beérem.

Hiszen Márton örült is, de hol a tárczája, meg hol a felesége.

— Semmi közöm hozzá! — fakadt ki Fáni néni nagy mérgesen, én a tárczáját el nem vettem, az vette el, aki itt hagyta, bittal ütheti a nyomát, nem ugyan az asszonynak, mert az visszajön, ha hívni fogja, de a tárcza nem kerül meg többé. Mártont előntötte a mérreg, felugrott a földről, ökölbe szoritotta markait és szinte kopogtak fogai, úgy csikorgatta. Neki a tárcza kell, nem az asszony, majd meg valamivel később az asszonyt követelte, ha pénznélkül is.

— Nohát csak menjünk előbb az ügyvédhez.

— Márton meghunyászkodott és kommandószóra vette magára kimenő ruháit, s szépen meghunyászkodva ballagott Fáni mellett.

Az ügyvédnél elvégezték dolgukat. Márton tanácstalanul állott meg a kapu előtt. Nem tudta, mit tegyen. Egyszerre azonban meggondolta magát és elindult a felesége régi lakása felé.

Ott bizony nem igen vártak a jöttére és amint belépett, nem is fogadták istenhoztával. A fiatal menyecske meg a francia úr éppen uszonnánál ültek és mielőtt Márton szóhoz juthatott volna, négykézzel is mutatták neki az ajtót, erre kinyitlak a szemei és szónélkül hazakotródott.

Ölthon már ismét mindent a régesrégi szokás szerint talált. Fáni nagy csipkés fejkötőjében a tüzelő előtt állott, nagy kanállal a kezében, magában dörmögve mint annakelőtte, éppen úgy, mintha a rövid múlt és jelen között csak egy átalmódott éj terült volna.

Márton felsóhajtott! Haj! Haj! hát mégis igaz, hogy a rossz asszonyt agyon sem lehet ütni, míg a jó magától is elpárolog!

Éppen megfordítva áll a dolog — replikált Fáni néni. A jó asszony visszatér az árnyékvilágból is, a rossz pedig elhagy, habár tejbe-vajba fűrösztötte.

És éltek tovább együtt, rejtegetve a titkot, mely kettőjük multját képezte.

S a világ, az megnyugszik gyorsan, újabb események el nyomják a régit, kivált egy ily kicsi, mindennapi eseményt, amilyen egy vén ember fiatal feleségének a szokése, meg egy vén, elűzött gazdasszonynak a jogaiba való visszahelyezkedése.

Hanem az a világ, mely minden egyes embernek a keblében székel s számára az egyetlen világot képezi, az nem feledte el sötét árnyát fel-felmutatni azok előtt, kik egyedül tudták legjobban, hogyan került Winterné a holt Dunaágba.

Apróságok.

Kulisszák közt.

Habitué: Mondd csak, mit vegyek születésnapodra? Hopp, egy briliáns gondolatom van.

Ballerina: Hagyd el öregem a gondolatot, beérem én a briliánsnál is.

Alapos ok.

A: Miért gyűlölöd annyira barátom azt a Beregvárit?

B: Már hogyne gyűlölném! Képzeld csak, jegyben járt a feleségemmel és — nem vette el.

GYŰLÖLŐ SZERELEM.

Regény egy kötetben

Irta: **Szigeti J. József.**

(4. közlemény.)

Ekkor külföldi utjából visszatért egyik jó barátom és kollégám, a leánynak egykori udvarlója, aki a régi tüzet sietett kiméltlenül föléleszteni, nem sajnálta a kicsiny árvát, és a szerencsétlen barátot, földulta a vesztesség fájdalma között fölépült uj, zsenge boldogságát.

A fiu megrezzen e szavak hallatára. Töprengő sejtelem kínozza, szinte fulladozott tőle és félve, de azért még nem egészen reménytelen hangon súgá: — Szegény apám!

A játszótársak.

Az apa fölsóhajtott. Hálás tekintettel nézett fiára és aztán mintha a fájó emlékektől dobogó szive minden keserűségét ki akarná önteni, mintha a hosszú éveken át visszafojtott, panasz bőséges fergetege sodorná magával, már nem halk hangon, hanem dühös szavak jöttek ajkára.

— Te szánsz! Mindenki szánakozott rajtam akkor is, csak ő nem, az az ember, aki most a higgadt ellenfélnek, a méltatlanul megtámadottnak akar látszani.

Endre, mintha mellbe lökték volna, megtántorodott és mintha sötét hályog szakadt volna fel szemei elől, megértett mindent. Hangja rezgett a fájdalomtól, a szó ajkán csaknem elhalt a lemondás sejtelmétől.

— Ő volt, Jolán atyja? kérdezte, azért magát még mindig áztatva.

— Ő... és a felesége!... Elveheted-e hát te leányát?

A fiatal ember lecsüggesztette fejét, szemében

megjelent egy fénylő könyecsepp, remegett az egész teste, remegett a keze is, melyet atyjához nyujtott, amelylyel atyja kezét ajkához emelte, hogy megcsokolja.

Ez a csók többet beszélt minden ékesszólásnál.

A találka.

Mégis találkoznia kellett a leánynyal; tartozott ezzel a szívének és Rózsánénak. A szív nem ismer fegyelmet, tilalmat. Megérleli a férfiban a vágyat — különösen, ha azt egy szép asszony is szítja, hogy csak egyszer beszéljen a leánynyal, megmondhassa neki, hogy szereti és mert felesége nem lehet, meghal érte.

A jószívű és ideális gondolkozású Rózsáné azért dolgozott a találkozásán, mert azt hitte, hogy ez — ha más formában is, — de megismételteti az ibolyaszemű leány regéjét az élettel. Mari előbb a Keresztes-asztalhoz pártolt át és addig beszélt Jolánnak is, míg egy szép nap reggelén, mikor Keresztesék meg a reggeli mellett ültek, Jolán már készen várta őt, hogy ketten kiránduljanak Kút völgyre ibolyát szedni.

Keresztes gyanúsán kérdezte:

— Csak így kettesben?

— Miért ne? válaszolta a kicsike asszony.

Itt van a közelben. Lehetséges különben, hogy az úton összeszedünk még pár kísértőt, — tevé utána csintalanul.

Keresztesnének nem tetszett ez a kirándulás, de nem akarta a fiatal asszonyt sérteni azzal, hogy leányát nem engedi vele menni, nem bizza rá. Elégnek tartotta tehát búcsúzóul ezt a figyelmeztetést:

— A délelőtti szokott órában a fürdőtelepen találkozunk. Csak ott legyenek és sokat ne igyanak a forrás vizéből!

Rózsáné karjára kapta fiatal barátnőjét.

Ábrándokba merülve ment vele Jolán, még lelkes szemek nem falták-ették bájos arcát és csókok, végtelen hosszú csókok nem tapadtak gömbölyű fehér kis kezére.

A leány szívének gyönyör futott át, de rajta mindjárt nyugtalanság is vett erőt és szinte reszketett az izgalomtól.

Az első találka édes nyugtalansága, izgalma. — A titkos vágy megvalósulása, mikor a sejtett világ előtt állunk, annak függönye készül felgördülni és mi félve nézünk oda, hogy mit látnunk. Oly szép, oly varázsló-e a való, mint volt a sejtelem?

A fiatal leány szíve hevesebben dobog, szemei szinte elhomályosulnak, hogy ne láthasson semmi mást, mint amin egész lelkével sováran csügg: szerelmét. Kipirulva erősebben kapaszkodott barátnője karjába, az ármányos barátnőjébe, aki elcsalta őt, hogy összehozza egyszer csak egyetlen egyszer vele.

Elfogultak voltak mindnyájan. Szó, hang nem jött ajkukra. Belémerültek a vidék nézésébe. Magas dombon mentek, ahonnan egész Kenese képe látszott kiszinezve a Balatonnal, mely teljes pompájában tündökölt lenn a közeli sík közepén. Megkapó, hangulatos kép! Amint végtelen tengerként folyton variálódó színekben hullámoz és susogsz vissza szépséges Balaton a te susogó nádasodnak és barkás füzeidnek a szerelmetes, lelket-gyógyító hangodon... Vized ozondús illata, és balzsama tölti be azt a bűvös panorámát melyben festői ég és víz egybeolvad, melynek festői

hátterét képezik a felhőkbe vesző hegyek, a rájuk középük ékelt apró-cseprő hegységek és sötét erdőségekkel. Előttük a tündér vizen a Baross, füstöl, ver hullámokat. körülötte pedig vitorások és apró csónakok lebegnek, játszanak, a hullámokkal. E káprázatos kép gyönyörködött a lelket, az ünnepélyes némaság pedig föl-emeli azt a Teremtőhöz.

A fiatalok édes érzéssel merengtek a tájon.

Rózsáné hamis pathosszal szavalta figyelmeztetésül:

— Várták ezt a percet, vágytak, epedtek utána... feljött ez az édes, felejthetetlen perc... Találkoztak először... Most beszélhetnének, elmondhatnának mindent egymásnak, de nem teszik, míg mulnak a percek... elröppennek... nem jönnek talán vissza soha...

Endre felocsudott. Elengedte a kis kezét, melyet eddig a magáéban tartott, mely piros volt egy helyen, hol a csókja égett régen szomjas ajaknak. Eleresztette a kis kezét és másikat emelt ajkához, az ő jó angyalukét: Rózsánéét.

— Köszönöm — suttogá. Köszönöm, hogy ezeknek a perceknek mulására idejekorán emlékeztetett.

Az átszellemült arcú leányhoz fordult és lágy, olvadékony hangon szólt:

— Nem kell mondanom, hogy szeretem... Mondták azt már szemeim; mondta tekintetem, mely rád tapadt... Mondja szívem, mely ha látlak, ha rád gondolkodok, megdobog; mondja lelkem, mely hozzád már sokat beszélt, melyet te megértettél, mert szemedben lelked válaszolt az enyémnek mámorító üdvösségről, a melytől el vagyunk zárva, mért tiltott gyümölcs nekünk az édes boldog szerelem!...

A lány félénken simúlt hozzá és mintegy álmodozva suttogá:

— Tiltott!... Miért?... Miért?...

A férfi hevesen:

— Ne kérdezd ezt, ha még nem tudod! Nem ismeri az okot más, csak a szülők és én... Bár ne ismerném... Bár hallgathatnék egyedül a szívemre, dobogó keblemre vonhatnám és azt mondhatnám: Szakítson le innen valaki!

Rózsáné virágot szedve, hátramaradt.

A leány könnyezve szólt:

— Miért nem mondhatod ezt? Ha oly nagy a szerelmed, miért nem oly erős is az?

— Erős, nagyon erős, de mégis van, ami legyőzi... nem... nem... csak szembeáll vele, az apák szerelme... könnyei apámnak.

— Az apák szerelme? ... Nem értem, csak azt sejttem, hogy az atya gyűlöletének nagyon erősek lehetnek a gyökerei.

— Kétségbeesztően erősek, kitephetetlenek a szívéből... Elterjeszkednek egészen a lelkünkig, sötét árnyékot képeznek ott... és mi eltévedünk... elveszítjük egymást e sötétségben... Ne beszéljünk erről... Mellettem vagy... Hallom bűbajos hangodat és feledek mindent, csak azt érzem, hogy te vagy mindenem...

Magához ölelte a leányt.

Rózsáné odasietett hozzájuk és pirulva mondá:

— Nem vagyunk négy fal között.

Kútvölgyön.

Lefeslett a pompás rózsza ifja kebléről, de a szíve még dobogott lázasan, kéjesen.

Közel simulva egymáshoz, haladtak el a fürdő telepénél, mely még csendes volt, nem hallatszott onnan a fürdővendégek lármája.

Tanuja nem volt Rózsánén kívül nagy szerelmüknek. Kéz kézben mehettek.

Már látszott Kútvölgy remek panorámája. Oldala meredek, szakadékos, fehér vagy zöld pázsittal szegélyezett. Az egyik szakadékon a kútvölgyi forrás vize a „Csurgó“ cseppel le, megnedvesíti a hegység és a Balaton között fekvő mező fűvét és elrejtőzve benne, lefolyik a Balatonba.

A Kútvölgy oldalán bizarr alakokká képződött szakadékok között, amely bár magaslaton van, nem egyéb, mint egy bájos völgy Mára és Sándorfalva között, részben ibolyaliget, másrészt pedig sűrű erdő szilvással dekorálva, hol néhol a magaslat oldaláról

Ejnye, he jó!

ledülni látszó fák zöldjére szinte ráborul a kék ég. Átellenében a pompázó Balaton összeolvad a körülötte emelkedő hegyekkel, melyeken helységek fekszenek lépcsőfokokként; egyik a másik fölött. Látszanak a mámai templom romjai is. Jól esik a pihenés e szép, de fárasztó út után. Kicsiny, alig észrevehető kristálytiszta vizü forrásnál fűvel benőtt domboldalon ibolyák között. Kicsiny, de hatalmas az ereje. Vize üdit és nem fogy ki soha. Zöldágyában örökké csörgedez, míg csillámló cseppjei gyöngyözve eljutnak a Balatonba.

A forrásnál... Felnéztek az alig látható égre... Ajkuk önként imára nyílt.

Rózsáné ivott a forrás vizéből és letelepedett a bujanövényzetű pázsitra.

Jolán és Endre pedig egymás mellett térdeltek a forrás mellett kéz kézben, szemeiket az ég azurján legel-

VIKTÓRIA ANGOL KIRÁLYNŐ.

telve, hallgatták, hogy a fenséges csendhez mint szolgáltatója a templomi éneket a magasban röpködő madarak messzeségbe vesző alig hallható danája.

... És susogott lábuknál a forrás, mely többet ér Léthénél...

Az ifju, mint szentelt vízhez átszellemült, áhitatos arccal mohón kapott utána; belemerítette a magával hozott kis poharat és azt a lánynak nyujtva, meghatottan mondá:

— Igyál ebből... Szomjat olt, ölő örökös szomjat: a szívet, a lélekét.

A lányka ajkához emelte a poharat.

Zördült a haraszt, suhogott a magas fű, egy kéz nyúlt a pohár után, elvette azt a leánytól. — Szomorú hang törte meg a csendet lágyan, remegően:

— Méreg az neked, gyermeke n!

A lány ijedten:

— Atyám!

Az ifjú szemrehányóan:

— Miért rabolja el azt a pár percnyi üdvösséget... Félti gyermeke boldogságát? Miért félti? Kitől? A régi történet nem ujul meg... Most nincs vetélytárs... és én ugyanis — — —

Remegő panaszkodó hang vágott közbe:

— Visszavonul vetélytárs nélkül... Tudom... de akkor miért bolondítja e leányt?

A fiatal ember lehorgasztotta fejét.

Megható, megrázó csend. Csak a fű suhogott, a haraszt zörgött Rózsáné lábai alatt, ki észrevéve a Kereszttestől közelben elmaradt társaságot, hozzácsatlakozott, mert emezeknél ő ugyanis fölösleges volt.

A megható, megrázó csend néhány perczig tartott. Az ifju végre fősóhajtott és szomorúan, lemondólag szólt:

— Köszönöm, leány neked, ezeket a gyönyörteljes felejthetetlen perczeket... Emlékeim legdrágábbjai ezek... szerelmünk mennyei perczei... Most ismét jön a föld... az apák szerelme... a gyűlölet.

A lány rávetette megrémült, kérdő tekintetét. Keble ritmikusan pihegett, arca elsápadt és ajkáról panasz röppent el.

— Az apák szerelme? a gyűlölet?... Ismét ez... Mindig csak ez...

Az ifju összetett kezekkel kérte Kereszttest.

— Mondja, hogy nem úgy volt, hogy nem volt önző, embertelen! Mondja ezt, miután kezét szívére tette és meghallgatta lelkiismeretét! Ha ezt teszi, akkor letérdelek ön előtt, bocsánatát kérem és kikiáltom az egész világnak, hogy apám gyűlölete jogosulatlan, hogy ő, mint a legtöbb reményeiben csalódott ember, igazságtalan.

Kereszttes szóltanul állt. Valami maró érzést pokoli kint érzett szívében, melytől szeméből kicsordult a köny.

Jolán közel hajolt az ifjuhoz, hallotta annak izgatott libegését, érezte forró leheletét. Delejes erő volt ez, mely vonzotta, visszatartóztatlanul vonzotta hozzá. Arca odasimult a fé fiéhez, ajkán csók csattant el...

Megriadt. Hirtelen atyjához hajolt, megcsókolta annak homlokát; halkán, elhaló hangon suttogta fülebe:

— Utolsó volt... Bűcsúcsok... Ne válaszolj a rágalmakra te legjobb, legnemesebb szívű ember... Endre fölördített.

— Leány! hát ilyen a te szerelmed is?

— Ilyen ahhoz, ki az én apámmal így beszél!

A fiatal ember lehorgasztotta fejét és szívéhez

kapott; aztán sóhajtva simogatta lüktető halántékát. Mintha azonban szégyelné gyengeségét, hamarosan erőlködve ugyan, de színtelt közönyösséggel mondá:

— Ugy hát útjaink ezentúl még inkább elválnak és vigyáznunk kell, hogy még egyszer ne találkozzanak.

Kalapját megemelte. Zugó fejjel tántorgó lépésekkel megindult. Örületesen forgott minden a szeme előtt; az ibolyák, a fák, a bokrok összefolytak és az utak össze-vissza tekeregtek. És ő futott szédülő fejjel ismeretlen utakon.

A közeledő társaság hiába kérdezte a szomorú apától és leányától, hogy hol van Biró Endre.

A harcz.

Jolán halványan ült anyja mellett.

Az anyja szánakozva nézte és sóhaj között mondta:

— Elmegyünk innen, gyermekem, hogy ne lásd, hogy felejtésed és meggyógyuljon sebzed szíved.

A leány ajka még vonaglott a fájdalomtól, mikor anyjára emelve könyvtől fénylő szemeit, halkán, dacosan felelte:

— Itt maradunk... Ha nem mondhatom neki, éreztetnem, sejtetnem kell vele, hogy én is hozzájuk hasonlóvá leszek: gyűlölök.

(Folytatása következik.)

Csapkod a hó...

*Csapkod a hó, hasít a szél...
Nem is látni csak — egy lelket:
Akit a hó, akit a szél
A tázhelyhez be nem kerget:*

*Csak a költő jár a tájon,
Hol kihalt most minden élet!
Keresi a — hasonlatot,
Keresi az — ellentétet!*

Gyökössy Endre.

=====
Irodalmi pályázatunk eredményét legközelebbi számunkban fogjuk közölni.
=====

Irodalom.

A K. M. Természettudományi Társulat könyvkiadó vállalatának most folyó, 1899, 1900 és 1901 évekre terjedő ciklusában a múlt évben szétküldött Laufenauer: „Előadások az idegélet köréből” és Alföldy: „Utnutatás a meteorológiai eszközök használatában” című munkákhoz a folyó évi könyvilletmény megjelent. E könyvilletmény ezime:

Lehmann Alfréd-től: „Babona és varázslat a legrégibb időkől a jelen korig”, fordította Ranschburg Pál, revidálta Laufenauer Károly: 75 rajzzal, egyedül jogosított magyar kiadás, két kötetben.

A ciklus többi könyvilletményei, nevezetesen Lampert: „Az édesvizek élete”, Rätz: „Az előds állatokról”, Todd: „Népszerű csillagászat” című kiadványok szintén munkában vannak.

Csevegés a „Zöld szalon“-ban.

Hófehérke.

Miről lehetne másról csevegni, mint *Hófehérkéről*, és ennek írójáról, *Bródy Sándorról*.

Bródy Sándor kitűnő író. Író, ki akar, tud és mer írni. Író, ki önállóan törtet előre az irodalom mesgyénjén. Nem keres mestereket és nem óhajt epigonokat.

A Hófehérke egy szindarab, melyet most mutattak be a Nemzeti színházban.

Hogy minő darab?

Az egyik véresre tapsolta két tenyerét. A másik dühösen kérdezte: Hogy lehet ilyesmit színrehozni?

Bródyt nem mindenki érti meg, mert benne tulok a nyers erő. Az axiomák egymást kergetik. Az igaz, hogy egyik-másik axiomája mázsás súlyával átüti az igazság falát, de az is igaz, hogy tételeinek bebizonyítására nem ér rá soha a szerző.

Bródy Sándor.

Ő így érzi, ő így gondolja. Pont. Ezért hullámznak az ellentétek Bródy dolgozataiban. A Hófehérke is egy esodálatos mixtum compositum, de minden porcikájában érdekes.

Meséje röviden ez: *Balassa*, a főváros utálatosan ledér hölgyei közül egy szűzi, ártatlan lélekre, egy Hófehérkére vágyik és ezt megy falura keresni. Meg is találja egy papleány — *Mariska* személyében. *Balassa* lelke fürdik az ártatlanság légkörében. Megkéri Hófehérkét ez eljegyzzi magának, de ekkor jó egy másik falusi ártatlanság, ki ellentéte Hófehérkének, ennek lelkét megmételtyezték a regények és orvos atyának illusztrált tankönyvei. Ennek vére forrong. Ennek szerelméhez nincs köze a léleknek, szívnek, csak a vérnek, csak a váagnak. Ilyen *Heléna*, ki elhódítja *Balassát* Hófehérkétől és mert *Balassa* habozik, ingadozik, *Heléna* apja, aki orvos, gyógyszer helyett arzént ad be *Margitkának* és Hófehérke meghal, ártatlan lelke elszáll, hogy *Heléna* vére megkaphassa *Balassát*.

Idáig a szindarab. Ami azután jön, az a mese és rémregények világába való és lerontja azt, amit eddig a szerző jót épített. Az öreg orvost lelkiismerete örülsébe kergeti és meghal a színpadon. De előbb vejének

meggyónja gyilkos voltát és *Balassa* elkergeti az elvégre ártatlan *Helénát*.

És elpárolog a dráma, az igazság, a jellemek, előtör a mesék meséje, mert a vég előtt megjelenik Hófehérke szelleme és egyszerre ketten is látják és beszél a szellem és egyszerre ketten is hallják.

Igy esap át a komikumba a drámai hatásra épített jelenet. Még egy helyen határos a komikummal a darab, mikor t. i. az első megjelenésekor *Heléna* anatómiát szaval és *Yvettből* énekel. A doktor leánya nem ezen talajról mozgatja tovább a rémdrámát. Ő se nem komikus, se nem ledér. Ő egy hús és vérből való asszony, kinek hevesen keringő vére követeli jogait az éléshez, ki alakot keres vágyaihoz, még másnak romlása árán is.

Íme a darabban így végeznek egyenetlen, meglepetésszerű hullámzást a mese, a rémdráma, az étheri tisztasági idyll és a symbolum. Az egészről hiányzik a fegyelem, a rendesség rendszerre. Mintha ennek a darabnak is örökké borzas volna a szép, érdekes feje és ferdén állana finom nyakkendője, mint *Bródy Sándor*nak az életben szokott.

De azért *Bródy* darabja eseményszámba megy. Ez az ember tele van tudás, gondolat, érzéssel. Fantáziája élénk, érzelmvilága lavina, mely sok, igen sok értékes kincsset lesz még hivatva felszínre hozni.

A darabban legjobb alak volt *Török Irma*, mint Hófehérke. Az ő páratlan művészetével adta a terékeny, betegestestű, átszellemült lelkű szüzet, kinek eszményi nemcsak légies szerelme, de egész lénye. Mellette igen kitűnők voltak *Gabányi*, mint öreg pap és *Rózsahegyi*, mint kispap. *Ujházy* rémdrámái alakja mesteri volt és nem az ő hibája, hogy a végén nem tudott hatni. *Császár* nagy művész, de *Balassa* szerepe nem neki való. *Márkus Emília* a tőle megszokott művészettel alakította *Helénát*.

E sorok közé ékelve bemutatom a nagytehetségű szerzőnek. *Bródy Sándornak* jól sikerült arczképét és ajánlom, hogy minden olvasó nézze meg — azon hibái mellett is remek alkotást — a Hófehérkét. De ti, leánykáim, egy jó félórával elkésvé menjetek a színházba, mert az előjáték nem nektek való.

Találkozunk a Hófehérkénél.

Viszontlátásra! Pá!

Matyi.

A SZERKESZTŐ POSTÁJA.

Rózsá Mátyás. „A mi bakterünk“ besoroztatott. — **Anchires.** Szívesen láttuk közleményeit. Tanácsuk, hogy ne áldozza fel a lényegét, a formáért. „Mi vagy nekem“ és „Miért“ igen hangulatteljes. Mig az „Uj nóta“ és különösen „A szív megbocsát“ nehézkes. Mély érzelm és új gondolattal érhet hatást... Bátorításul egyet közlünk. — **P. M.** A sürgetett cikkeknek az a hibájuk, hogy túlhoszsúak. Tessék rövidebbet küldeni és ez megelőzendi a régiéket. — **Salgó F. L.** „A tél“ jönni fog. A másik kettővel tessék rendelkezni. — **Gyökössy.** Köszönjük. — **Attuchia.** Élvezettel olvastuk sikerült humoreszóját, de nem közölhetjük két okból. 1. túl hosszú és 2. baráti viszonyban vagyunk azon színigazgatóval, kinek a cikkek végén szellemesen, de fájón csipked. Mást. Rövidet. — **Molnár János.** Türelem. Jönni fog. — **Hadrava Nándor.** Tessék hozzánk beküldeni. Köszönettel vennők, de ha másnak szánta, az ön nevében továbbítjuk. — **Ács Ferencz.** Szívesen láttuk.

EUROPA, irodalmi és nyomdai részvénytársaság, Budapest, VI., Ó-utca 12.